

Ks. dr hab. Grzegorz Chojnacki prof. US
Dyrektor Instytutu Nauk Teologicznych Uniwersytetu Szczecińskiego
Dziekan Wydziału Teologiczny Uniwersytetu Szczecińskiego

Recenzja dorobku habilitacyjnego ks. dra Wiesława Piei

zlecona przez ks. prof. Henryka Sławińskiego,
na mocy uchwały Rady Dyscypliny Nauki Teologiczne
Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie
nr RD/05/HAB/01/2024 z dnia 24 maja 2024 roku

A. Spełnienie wymogu art. 219, ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym

Ks. Wiesław Pieja uzyskał stopień doktora nauk teologicznych w dniu 11 czerwca 2011 roku na podstawie dysertacji naukowej „Moralna ocena obojętności religijnej” na Wydziale Teologicznym w Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie.

Po osiągnięciu stopnia doktora nauk teologicznych prowadzi działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną, którą dokumentuje m. in. w bazie ORCID, w której zawarte są wszystkie jego osiągnięcia publikacyjne.

Należy też stwierdzić z satysfakcją, że swoje publikacje prezentuje w sposób uporządkowany w bazie Google Scholar, dzięki której rejestrowane są fakty cytowania jego publikacji ze wskazaniem miejsc bibliograficznych oraz wyliczeniem wskaźnika w indeksie Hirscha, który wynosi obecnie 2,0, co świadczy o stopniowej rozpoznawalności dorobku ks. Habilitanta. W dokumentacji nie dostarczono raportu bibliometrycznego, wykonanego przez bibliotekę uniwersytecką, którego wymaga uczelnia UPJPII przy składaniu wniosku habilitacyjnego (zob. obowiązujący regulamin https://whidk.upjp2.edu.pl/fcp/ePRsbBAcHKDYILFAPR0Nzd2hSbRAyCwovHQoBGnhIVWZsZX5DKlgFEUpXbyU9UUQ/_users/code_RNVwABA0ZLCcrXU4IJQwhLCBCb1cmH0M6Lg/historia/regulamin_nadawania_stopni_i_tytulu_profesora_na_upjpii.pdf).

B. Spełnienie wymogu art. 219, ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym

Ks. dr Wiesław Pieja posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny.

B.1. Ks. dr Wiesław Pieja jest autorem monografii naukowej *Quaerere Deum jako odpowiedź Josepha Ratzingera / Benedykta XVI na kulturę relatywistyczną*, Tyniec 2023, ss. 279, wydanej przez Wydawnictwo Benedyktynów, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie jest ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. A ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Zgodnie z wypracowanymi przez Immanuela Kanta zasadami płynącymi z jego filozofii nauki, kunszt metodologiczny badacza wymaga badań ustalenia według dwóch pryncypiów: *quid facti* i *quid iuris*. Oznacza to, że w eksplanacji problemu badawczego powinno się najpierw wykazać wszystkie fakty dotyczące badanej problematyki i zaproponować rozwiązanie problemu badawczego na poziomie wnoszącym znaczący wkład do rozwoju nauki. Takie *procedere* zakłada też wykazanie prawa do własnej twórczej interpretacji przedstawionych faktów. Habilitant spełnił w sposób zadawalający konwergencję spełnienia *quid facti* i *quid iuris*.

Wstęp do rozprawy habilitacyjnej (s. 11-33) implementuje wszystkie elementy wprowadzające do przeprowadzenia dyskursu monograficznego. Habilitant określa cele badawcze i wskazuje na metody badawcze, umożliwiające udowodnienie słuszności tez, przede wszystkim głównej dotyczącej konstatacji o *quaerere Deum* jako fundamentotwórczej genezie i drodze w tworzeniu kultury; metody zaś oscylują wokół krytycznej analizy i syntezy. Autor nie dokonał jednak deskrypcji odnoszącej się do konkretnej implementacji podanych metod w konkretnych rozdziałach. Uważam również, że Habilitant posłużył się *implicite* metodą cyrkulacyjną, stosowaną dla opisu rdzenia monografii w pryzmacie historyczno-filozoficzno-teologicznym, dzięki „okrażaniu” tematu dysertacji w warstwie ogólnej i szczegółowej. Z formalnego punktu widzenia uchybieniem monografii jest brak podania noty bibliograficznej źródła wykładu Josepha Weilera (przypis nr 1, s. 11), do którego treści Habilitant odwołuje się kilka razy we wstępie. Habilitant używa pojęcia „ewolucjonizm” na deskrypcję rozwoju myśli papieża, a adekwatniejsze byłoby słowo „ewolucja” (s. 18). Brakuje również odniesienia merytorycznego i dyskusji z głównymi tezami do artykułu A. Kuchty, *Quaerere Deum fundamentem kultury europejskiej w świetle przemówienia Benedykta (12.09.2008)*, którego idei recepcja przez Habilitanta jest bardzo zauważalna (przypis 6, s. 14). Dodatkowo należy zauważyć, że nota bibliograficzna tego artykułu w wykazie bibliografii budzi zastrzeżenie, autor podaje bowiem tytuł pierwszego punktu artykułu i zarazem nie podaje numeru pierwszej i ostatniej strony (s. 275). Brak jest też rozszerzonej eksplikacji problematyki konieczności powrotu do postrzegania i przestrzegania prawa naturalnego (s. 13-14), wywody Habilitanta na temat *lex naturalis* w pryzmacie rozwoju jego idei są raczej skromne (np. „Ojcowie Kościoła, jak św. Augustyn czy Tertulian, dokonali symbiozy prawa rzymskiego ze stoicyzmem

[prawo naturalne]”, s. 60), a przecież wykazana przez Habilitanta Ratzingerowa koncepcja prawa naturalnego jest bardzo wielowątkowa i oryginalna (zob. celne konstatacje w pkt. 2.2.2, s. 102-109). Cennym elementem wstępu jest problemowa eksplanacja rdzenia podjętej tematyki w kluczu słów: dziedzictwo – humanizm – kultura, który eksplikuje w udany sposób w toku dyskursu. W sposób kompetentny Habilitant dokonuje deskrypcji zagadnień, które zostaną omówione w kluczu interdyscyplinarnego horyzontu i pogłębionej analizy, która przybiera chronologiczny dyskurs dotyczący ewolucji i kontynuacji myśli Ratzingerera.

Pierwszy rozdział dysertacji (s. 35-68) oscyluje wokół semantyki pojęcia kultury i ujęcia kultury przez Ratzingerera / Benedykta XVI. Ogólna idea kultury została poddana rzeczowej eksplanacji przez Habilitanta. Zwłaszcza jej wielowątkowość i wieloaspektowość została we właściwy sposób wyeksponowana, choć zabrakło pogłębionej eksplikacji genezy teologii kultury jako subdyscypliny, zwłaszcza że Habiliant wymienił dwóch myślicieli (Tillich, Thils), którym zawdzięczamy inicjację pojęcia „teologii kultury” (s. 49). Zbyt ogólne są też stwierdzenia typu: „Na gruncie nauk teologicznych mówi się dużo o kulturze i cywilizacji (zob. J. Maritain, J. Lacroix, J. Danielou)”, nie podając nawet podstawowych źródeł, by owe potwierdzić (s. 49). Poza tym Autor przepisuje dosłownie (bez wzmianki o tym w przypisach) punkt 1.1.3. *Wieloaspektowość kultury* ze swojej innej monografii *Kulturotwórcza rola zdrowej moralnie rodziny*, s. 31-32, dodając nowy akapit o teologii kultury według Jana Pawła II. Natomiast bardzo dobrym punktem tego rozdziału jest opis Ratzingerowego rozumienia kultury, podany w deskrypcji w następującym kluczu: personalizm – racjonalizm – transcendencja. Odnosząc się do strony formalnej tego rozdziału można zauważyć, że Autor częściej korzysta z tekstów źródłowych, cytując je z literatury przedmiotu, a nie z oryginalnych źródeł. Taki sposób postępowania nie daje pewności co do oryginalnego brzmienia źródłowego tekstu.

Drugi rozdział (s. 69-122) oscyluje wokół pytania o zagrożenia płynące z negacji Boga oraz impactowe oddziaływanie wielorakich nurtów kultury relatywistycznej. Interpretacja takich nurtów ideologicznych jak ateizm, agnostycyzm oraz sekularyzacja i sekularyzm inwolwuje recepcję antecedentnej heurystyki Habilitanta. Zarazem dokonuje on dobudowania do swoich wypracowanych wcześniej analiz Ratzingerowej wykładni wspomnianych wyżej ideologii. Natomiast ideę laicyzacji pozostawia na poziomie swoich wcześniejszych konstatacji bez uwzględnienia hermeneutyki Ratzingerera. Druga część tego rozdziału w profesjonalny sposób definiuje i wskazuje na proveniencję relatywizmu kulturowego, prawnego i etycznego. Zwłaszcza opis relatywizmu kulturowego, eksponujący zamierzoną redukcję intelektu do emotywnego „kalkulatora” i akcelatora zewnętrznego chaosu społecznego, jest celną analizą ks. Piei. Bardzo interesująca jest deskrypcja relatywizmu wychowawczego, są w niej nowatorskie inspiracje Habilitanta. Zabrakło tylko odniesienia do literatury w przypadku opisu teorii utopii (s. 118).

Trzeci rozdział (s. 123-191) dotyczy problematyki *negatio Dei* wraz z jej implikacjami. Od tego rozdziału Habilitant wchodzi kompleksowo w świat myśli Benedykta XVI dotyczącej źródeł i rodzajów negacji Boga. W tym rozdziale dostrzega się samodzielność i oryginalność interpretacji Habilitanta, dzięki którym tworzy on

erudycyjne tło do finału swojej rozprawy habilitacyjnej, w którym odpowie, jak powstrzymać ową negację Boga myślową strategią i kunsztem intelektualnym Ratzingera, który wybiega wizjonersko w przyszłość, podając rozwiązania teoretyczno-pragmatyczne. Habilitant dokonuje bardzo dobrej hermeneutyki konsekwencji negacji Boga, jaką może być degradacja kultury w pełnym tego słowa znaczeniu, gdyż promowanie jedynie popkultury może doprowadzić do spłylenia antropologicznego rozwoju człowieka i potraktowanie go odbiorcy tanich emotywizmów. Pewnikiem jest też fakt, że negacja Boga prowadzi do takiego zaniku wertykalizacji moralności, iż „modowe” trendy w ewaluacji myślenia i praktyk w zakresie etyczności przybierają na esencjalnym znaczeniu.

Czwarty rozdział (s. 193-245) odpowiada na pytanie, dlaczego *quaerere Deum* powinno być permanentnym sposobem na kultywowanie kultury europejskiej, a jej implementacja we współczesnej epoce postmodernistycznej może być odpowiedzią na kryzysy cywilizacyjne. Habilitant „obnaża” deskryptywnie miałość kultury relatywistycznej, pokazując zarazem nowe pola do podjęcia ewangelizacji kultury. Triada tych obszarów: antropologia – Kościół – ekumenia stanowi niewyczerpany obszar pracy (nowo)ewangelizacyjnej, która pozwoli na podjęcie nawrócenia intelektualnego i pastoralnego u wszystkich, którym zależy na odwróceniu trendów laicyzująco-relatywistycznych. Takie wnioski można wyciągnąć po lekturze tego rozdziału. Wydaje się, że pewnym deficytem jest brak zastanowienia się Habilitanta nad potrzebą nowych inspiracji dla inkulturacji Ewangelii, o których wspomina Ratzinger w swoich encyklikach i adhortacjach. Habilitant mógłby poświęcić więcej miejsca na dyskusję z dotyczącymi tego zagadnienia tezami zawartymi we wspomnianej przez siebie dysertacji doktorskiej K. Wielgosza, *Od dogmatu do kerygmatu. Josepha Ratzingera / Benedykta XVI teologia głoszenia, ewangelizacji i misji*, Katowice 2019.

Zakończenie rozprawy (s. 247-252) inwolwuje celne wnioski, które mają swoje odzwierciedlenie w toku przeprowadzonych twórczych analiz i interpretacji Habilitanta. Dla lepszego *melius esse* zalecałbym wskazanie kolejnych pól badawczych, które się zrodziły w trakcie dyskursu, a których analiza przekroczyłaby podane ramy monografii habilitacyjnej. Na pewno zalecanym ekskursem byłby dialog z tezami np. prof. Jochenem Sautermeisterem, teologiem moralnym, dziekanem Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Bonn, współczesnym znawcą teologicznomoralnych i kulturoznawczych implikacji myśli Ratzingera.

Wykaz bibliografii (s. 253-279) wyróżnia się dobrą dystynkcją, umożliwiającą łatwy dostęp do implementowanej literatury. Habilitant nie ustrzegł się jednak usterek w zapisach bibliograficznych. Oprócz już podanych przeze mnie uwag trzeba dodać, że w przypadku czasopism i rozdziałów w monografiach zbiorowych często brakuje zapisu ich pierwszych i ostatnich stron, ponadto w przypadku wykazu monografii redundantne jest podawanie stron, z których korzystał Habilitant, gdyż należy to uczynić w odnośnikach. Są to didaskalia, na które powinno też zwrócić uwagę wydawnictwo, przygotowujące druk dysertacji habilitacyjnej.

B. 2. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny

Dorobek naukowy, stanowiący znaczny wkład do rozwoju nauk teologicznych, koncentruje się, bez niepotrzebnego rozproszenia w mnożeniu wątków badawczych, na trzech obszarach, które można określić w kluczu: obojętność religijna – familiologia – kultura.

Pierwszy teren eksplanacji naukowej Habilitanta rozpoczął się od stworzenia jednego rozdziału w monografii zbiorowej, a mianowicie: *Droga obojętności religijnej*, w: *Droga jako przestrzeń ludzka*, red. A. Drożdż i G. Witaszek, W. Pieja, Lublin 2002, s.151-170. W tym rozdziale monografii zbiorowej Habilitant eksponuje koncepcję obojętności religijnej w ujęciu diachronicznym ze szczególnym punktem ciężkości położonym na epoki: renesansu, oświecenia, romantyzmu i postmodernizmu oraz przeprowadza udaną analizę porównawczą drogi obojętności religijnej z tezą George'a Weigela o „desekularyzacji świata”. Następnie w swojej pierwszej monografii *Obojętność religijna i moralna*, Tarnów 2002, ss. 160, która jest publikacją pracy z licencjatu kościelnego, Habilitant eksplikuje historię i naturę obojętności religijnej, definiując ją jako stan ateizmu nierozumnego, ateizmu beznadziejności egzystencjalnej, ateizmu z sukcesem ziemskim i ateizmu z bólu. Następnie w triadzie myślowej wchodzi w dyskurs o antropologicznych przyczynach obojętności, implikacjach moralnych takiej postawy i konsekwencjach pastoralnych, w których widzi ks. Pieja nie tylko zagrożenia, ale i wyzwania, mogące stymulować aktywność duszpasterską. Tematykę obojętności religijnej w pryzmacie jej moralnej ewaluacji podejmuje Habilitant w kolejnej monografii *Moralna ocena obojętności religijnej*, Kraków 2011, ss. 182, która jest drukowaną wersją jego rozprawy doktorskiej. Habilitant w pięciu rozdziałach, konsekutywnie, dokonuje deskrypcji obojętności jako takiej, stawia pytanie o jej etiologię i widzi jej przyczynowość w błędzie antropologicznym. W ostatnich dwóch rozdziałach tej monografii daje odpowiedź, co należy czynić, aby stawić jej czoła dzięki dobrze akomodowanemu przekazowi wiary i dziełu nowej ewangelizacji. W stosunku do monografii, która była pracą do uzyskania licencjatu kościelnego, zauważam postęp co do merytoryki, jak i warsztatu badawczego, który dotyczy głębszego namysłu z obszaru syndezjologii. Jednakże zauważam też pewien mankament, polegający na prawie dokładnym zacytowaniu w treści rozprawy doktorskiej w szóstym punkcie pierwszego rozdziału *Obojętność jako wyraz „ateizmu z sukcesem ziemskim”* (zob. s. 75-76) treści ze wspomnianego licencjatu kościelnego, bez wzmianki, że chodzi tu o auto-cytowanie. Na uwagę zasługuje również artykuł opublikowany w zagranicznym czasopiśmie *Obojętność w kulturze technicznej i samorealizacji człowieka*, „Theologos” 15(2013), nr 2, s. 43-48. Autor w sposób lapidarny i zarazem esencjalny, na kilku stronach, dokonał eksplikacji prób podjęcia konwergencji pomiędzy techniką a antropologią filozoficzną. Zauważa konieczność podkreślenia personalizmu w procesie rozwoju kultury technicznej oraz przestrzeganie paradygmatu, że etyka powinna wyprzedzać technikę. Bardzo ważnym elementem tej części dorobku naukowego jest rozdział w monografii zbiorowej *Oblicza agnostycyzmu, ateizmu, laicyzacji i sekularyzacji a poszanowanie transcendencji osoby godności ludzkiej w Centesimus annus*, w: *Między wykluczeniem*

a dobrobytem. Refleksja nad społeczną myślą encykliki „*Centesimus annus*” Jana Pawła II, red. B. Bąk, R. Kantor, M. Kluz, J. Młyński, Kraków 2017, s. 35-51. Treść tej publikacji jest bardzo zauważalna w późniejszej monografii habilitacyjnej Habilitanta. Autor korzysta z tego rozdziału, tworząc w monografii habilitacyjnej tło do szczegółowych opisów myśli Josepha Ratzingera dotyczących ateizmu, agnostycyzmu, laicyzacji i sekularyzacji. Autor zauważa w ujęciu Ratzingera zdecydowany głos potwierdzający konstatację adhortacji apostolskiej Jana Pawła II *Ecclesia in Europa*, że mieszkańcy Europy nie znają swojej tożsamości historyczno-kulturowo-religijnej, co prowadzi do tego, iż tworzą oni często karykaturę chrześcijaństwa i nie potrafią dostrzec rzeczywistego bogactwa duchowego chrześcijaństwa. Ostatnią publikacją w tej części dorobku naukowego habilitanta jest monografia *Moralność chrześcijańska w zderzeniu z obojętnością religijną*, Tuchów 2018, ss. 215. Nowatorskim pierwiastkiem tej publikacji jest implementacja dyskursu naukowego encykliki Jana Pawła II *Veritatis splendor* z roku 1993 w 25. rocznicę jej promulgacji. Monografia eksponuje najważniejsze imponderabilia moralności chrześcijańskiej, którymi są moralność zintegrowana, właściwa autonomia rozumu oraz udział rozumu w odkrywaniu prawa moralnego. Ta racjonalność moralności manifestuje się też w ustaleniu wartości czynu moralnego przez inkluzywność podmiotu moralności, przedmiotu, motywacji oraz okoliczności.

Drugim obszarem badań Habilitanta są zagadnienia z teologii rodziny, zwłaszcza dyskursu dotyczącego moralności i rodziny. W tym obszarze badawczym Habilitant napisał rozdział do monografii zbiorowej, której jest też redaktorem, *Moja Rodzina, moja Ojczyzna*, w: *Rodzina w naszej codzienności*, red. W. Pieja, Katowice – Kraków 2012, s. 85-92. W interesujący sposób dokonał ekstrapolacji myśli o suwerenie, jakim jest człowiek i naród, na rodzinę jako wspólnotę społeczną. Każdy z tych suwerenów częściowo przekazuje swoje prerogatywy na państwo, które powinno uznać swoją rolę organizującą i służebną wobec narodu. W tej konstelacji rodzina odgrywa niezastępowalną rolę ze względu na odnawialność biologiczną, sposób kształtowania i wychowania, wnoszenie systemu aksjologicznego oraz budowanie światopoglądu, w tym szczególnie religijnego. Kolejną publikacją w tym nurcie naukowym jest rozdział monografii zbiorowej *Goetzowie w okocimskim środowisku i ich pomoc w rozwoju szkolnictwa i oświaty w parafii*, w: *Rola rodziny Goetzów Okocimskich w budowie gospodarki, kultury i rozwoju cywilizacyjnego regionu Polski południowej w XIX i XX wieku*, Brzesko 2016, s. 140-152. Publikacja stanowi ważny wkład do rozwoju badań z regionalistyki, które pozwalają zgłębić rolę mieszkańców dla rozwoju środowiska lokalnego. Habilitant ukazał życie i dzieło rodziny Goetzów Okocimskich (Jana, Albina i Antoniego). Ze względu na swoje patriotyczne nastawienie wyróżnili się oni działalnością filantropijną, społeczną i polityczną, dając wielki wkład do rozwoju kultury, nie tylko regionu brzeskiego, ale i całego kraju. Habilitant słusznie eksponuje ich tytaniczną pracę oraz religijne spojrzenie na życie chorych, słabych i potrzebujących. Nie do przecenienia jest ukazanie przez ks. Pieję ich roli w rozwoju szkolnictwa i oświaty przez ufundowanie szkoły, biblioteki, ochronki i ustanowienie stypendiów naukowych dla uzdolnionej młodzieży. Habilitant w kolejnej publikacji *Czy wizja małżeństwa i rodziny papieża Franciszka ujęta w *Amoris laetitia* może być pastoralną kontynuacją enc. Pawła VI *Humanae vitae*?*, „Teologia i Człowiek”, 67

(2022) 1, s. 63-84, wchodzi ze swoimi analizami w bardzo umiętny sposób w dyskurs dotyczący hermeneutyki poglądów obecnego papieża i jego dwóch poprzedników: Jana Pawła II i Pawła VI na temat rozwiązań pastoralnych w kwestiach małżeństwa i rodziny. Konstatacje artykułu są bardzo trafne i dotyczą przede wszystkim kwestii ciągłości hermeneutyki nauczania papieskiego. Habilitant jest też współredaktorem monografii zbiorowej *Grunt to dobra rodzina*, red. W. Pieja, P. Pawłowska, A. Skruszewicz, Katowice 2012. Do najważniejszych jej rozdziałów należą rozważania dotyczące rodziny jako miejsca ważnych decyzji, komplementarności ról rodzicielskich i rodzinnych, bogactwa zdrowego myślenia rodziców jako fundamentu silnej rodziny czy dialogu jako fundamentu życia rodzinnego. Ostatnia praca Habilitanta, którą można zaliczyć do tego segmentu dorobku naukowego, jest monografia *Kulturotwórcza rola zdrowej moralnie rodziny*, Kielce 2018, ss. 207. W tej 9-rozdziałowej monografii Autor ujmuje bardzo ważną problematykę kulturotwórczej roli rodziny, którą definiuje jako zdrowo moralną. Aprecjacja tej roli jest ważnym osiągnięciem dyskursu naukowego Habilitanta. Wydaje się, że rozdział traktujący o stylach myślenia o rodzinie jest nowatorską i twórczą interpretacją Habilitanta dotyczącą najnowszych nurtów kulturowo-cywilizacyjnych.

Ostatni, trzeci, obszar zainteresowań naukowych Habilitanta, oscyluje wokół relacji pomiędzy moralnością i kulturą. W artykule naukowym *Błąd antropologiczny w zderzeniu z kulturą rodziny w Humanae vitae*, „Sosnowieckie Studia Teologiczne”, 14(2019) s. 139-153, Habilitant przywołuje bardzo ważny dokument Pawła VI, który ze względu na swoją ważką treść wymaga ciągle twórczej interpretacji. Habilitant dokonuje ponownej interpretacji pojęcia „kultury rodziny”, pod którym kryją się kwestie powołania, rodziny, miłości małżeńskiej, przekazu życia w rodzinie oraz wychowania. Właściwy rozwój kultury rodziny może usunąć lub zniwelować skutki błędu antropologicznego, jak to w bardzo dobry sposób demonstrowuje Habilitant, co stanowi znaczący wkład do literatury przedmiotu. Kolejny artykuł w znanym polskim czasopiśmie teologicznym *Aktualność nauczania Jana Pawła II na temat błędu antropologicznego*, „Polonia Sacra” 24 (2020) nr 2(60), s. 133-146, eksponuje Jana Pawła II jako preceptora w definiowaniu idei błędu antropologicznego. Deskrypcja Habilitanta papieskiego ujęcia problemu bazuje na wielopryzmatowym objaśnieniu błędu antropologicznego przy wykorzystaniu dyscyplin filozofii, socjologii i kulturoznawstwa. Ostatnim artykułem naukowym, który inwolwuje ten obszar badawczy Habilitanta, jest publikacja *Integralność moralności, kultury i godności człowieka w Gaudium et spes Soboru Watykańskiego II*, „Studia Sandomierskie”, Sandomierz 27 (2020), s. 213-227. Nowa interpretacja jednego z ważniejszych dokumentów przełomowego w dziejach Kościoła Soboru Watykańskiego jest ciągle pożądana i aprecjacyjna dla procesu zmian w Kościele zgodnie z dewizą *ecclesia semper reformanda est*. Zwłaszcza pierwszy rozdział *Gaudium et spes*, który zawiera 11 punktów, jest wielkim teologicznym manifestem o antropologii i aksologii. W szczególności pkt 14, w którym zawarty jest opis natury ludzkiej, pkt 15 mówiący o godności rozumu, prawdy i mądrości oraz pkt 16 poruszający kwestie synedejzologiczne stanowią pole badawcze do ciągłego *aggiornamento* myśli teologiczno-moralnej i kulturowej. Habilitant w bardzo gruntowny sposób dokonuje akomodacji soborowego dokumentu do współczesnych wyzwań.

C. Spełnienie wymogu art. 219, ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym

Ks. dr Wiesław Pieja wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W sumie można wskazać 22 lata działalności naukowej Habilitanta, a jej początek miał miejsce w kwietniu 2002 roku w czasie sympozjum na KUL-u na Wydziale Teologicznym przez wygłoszenie wykładu *Rola instytucji pomocowych w diecezji tarnowskiej*. Od tego roku Habilitant uczestniczył w 14 ogólnopolskich i regionalnych konferencjach naukowych, łącząc swoją obecność z wygłoszeniem referatu. Wszystkie te wystąpienia były skutkiem osobistego nawiązania współpracy z Wydziałem Teologii KUL, Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu Greko-Katolickiego w Preszowie na Słowacji. Poza tym opublikowane monografie, rozdziały w pracach zbiorowych i artykuły wskazują na jego współpracę z wydawnictwami w Poznaniu, Katowicach, Krakowie, Poznaniu, Warszawie, Sandomierzu, Toruniu i Preszowie.

Do udanej współpracy międzynarodowej należy zaliczyć wykłady na uniwersytecie Greko-Katolickim w Preszowie w dniach 23-25 lutego 2022 roku z wykorzystaniem technik informatyczno-multimedialnych kierowane do studentów teologii i europeistyki, w czasie których poruszył on następujące zagadnienia: Etyka – ogólny zarys, Etyka zdrowia i transplantacja oraz Święta Bożego Narodzenia i Wielkanocy w tradycji polskiej. Kolejnym owocem współpracy zagranicznej była konferencja naukowa „Udział wiernych świeckich w misji Kościoła”, w dniach 13-14 maja 2022 roku w Okocimiu, której Habilitant był współorganizatorem, pod auspicjami Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Tarnowskiej Szkoły Wyższej, Wydziału Nauk Stosowanych i Cyrylo-Methodiańskiego Wydziału Teologii Rzymskokatolickiej Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie oraz Wydziału Duszpasterstwa Ogólnego Kurii Diecezjalnej w Tarnowie, w czasie której wygłosił wykład na temat: *Rola posługi świeckich w diecezji tarnowskiej*. Kolejnym owocem współpracy zagranicznej, w dniach 14-15 maja 2023 roku, był jego udział w międzynarodowej konferencji naukowej w Nitrze na Słowacji nt. *Zaangażowanie wiernych świeckich w posługę słowa w Kościele: historia i współczesne wyzwania*, zorganizowanej przez Uniwersytet Jana Pawła II w Krakowie, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego, Tarnowską Szkołę Wyższą, Cyrylo-Methodiański Wydział Teologii Rzymskokatolickiej Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie i Seminarium Św. Garazda w Nitrze i wygłoszenie wykładu *Wkład świeckich w poszukiwanie Boga w odpowiedzi na kryzys współczesnej kultury relatywistycznej*.

Na przełomie lat 2023/2024, w ciągu dwóch tygodni Habilitant odbył staż naukowo-dydaktyczny w Uniwersytecie Jana Pawła II na Wydziale Teologii. Przy tej okazji dokonał kwerendy w Bibliotece Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Z kolei na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w dniach 7-8 lutego 2024 roku brał on czynny udział w XXIV Sympozjum Teologiczno-Familiologicznym zatytułowanym *Teologia małżeństwa i rodziny Jana Pawła II odczytana na nowo. Relektura Listu do rodzin Gratissimam sane w 30*.

rocznicę jego ogłoszenia, podczas którego wygłosił wykład Rola ojca w wychowaniu potomstwa.

Od 12 lat Habilitant należy do Stowarzyszenia Teologów Moralistów, angażując się w jego działalność statutową w czynny sposób, biorąc udział w zjazdach, konferencjach i sympozjach, dyskusjach i panelach.

Równocześnie uzyskał stopień nauczyciela dyplomowanego, co wskazuje na osiągnięcie odpowiednich kompetencji dydaktycznych na poziomie szkoły podstawowej i ponadpodstawowej, co przekłada się na jego akademicki warsztat dydaktyczny.

D. Konkluzja końcowa

Dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny ks. dra Wiesława Piei charakteryzuje się progresją epistemologiczną i rozwojem warsztatu badawczego. Habilitant potrafi ustalić, opisać i eksplanować fenomeny badawcze, zgodnie z zasadą *quid facti*, trzymając się obranych przez siebie obszarów badawczych, dzięki czemu udowadnia opanowanie samodzielnego warsztatu badawczego od strony metodologicznej.

Habilitant od momentu podjęcia pracy naukowej udoskonala swoją samodzielność badawczą; dokonywane przez niego analizy zarówno w monografiach, w rozdziałach monografii zbiorowych, jak i w artykułach charakteryzują się progresem dyskursywnym, głębią eksplikacji i asocjacyjną interdyscyplinarnością.

Habilitant w sposób oryginalny podejmuje różnorodną problematykę badawczą, oscylującą wokół trzech głównych nurtów ideowych: obojętność religijna – familiologia – kultura. Oryginalność myśli powoduje, że antecedentne treści są poddawane recepcji treściowej i następnie konsekwentnie Habilitant dokonuje „nadbudowy” treściowej w kolejnych publikacjach, czyniąc to dzięki metodzie badawczej, koncentrycznej, charakterystycznej dla np. fenomenologii, okrążając rdzeń danego problemu przez zastosowanie warstwowych pryzmatów.

Zawarte w recenzji uwagi mają posłużyć jako *necessitas ad melius esse* w dalszej pracy naukowej oraz do dyskusji w czasie kolokwium habilitacyjnego.

Stwierdzam jednoznacznie, że przedstawiony dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny ks. dra Wiesława Piei spełnia wymagania ustawowe do uzyskania stopnia doktora habilitowanego i polecam go do dalszego procedowania.

28.08.2024

L. Chojnacki